

ПОСТАТЬ ЖІНКИ В НОВОМУ ЗАПОВІТІ

Інна Гудима

Національний університет «Острозька академія» (м. Острог)

Анотація:

У статті схарактеризовано складники духовно-морального виховання учнівської та студентської молоді на прикладі жіночих постатей у Новому Заповіті. Проаналізовано роль жінки в сім'ї, релігії й суспільстві як приклад позитивного формування особистості, моральної свідомості й стимулювання добродійної діяльності й поведінки в учнівській та студентській молоді.

Ключові слова:

духовно-моральне виховання; постать жінки; релігія; учнівська молодь; християнська етика.

Аннотация:

Гудыма Анна. Образ женщины в Новом Завете.
В статье охарактеризованы составляющие духовно-нравственного воспитания учеников и студенческой молодежи на примере женских фигур в Новом Завете. Проанализирована роль женщины в семье, религии и обществе как пример положительного формирования личности, нравственного сознания и стимулирования добродетельной деятельности и поведения учеников и студенческой молодежи.

Ключевые слова:

духовно-нравственное воспитание; образ женщины; религия; учащаяся молодежь; христианская этика.

Resume:

Hudyma Inna. The Figure of the Woman in the New Testament.

The components of moral and spiritual upbringing of pupils and students are being characterized in this work based on the analysis of a view on the figure of the woman in the New Testament. The aim of this article is to show the role and position of a woman in a family, religion and society from the New Testament's point of view for education and socialization of a younger generation, taking into consideration new contemporary tendencies of social development. The result of the work is the analysis of a woman's role in a family, religion and society for a positive formation of a personality, moral consciousness and encouragement of moral activity and conduct of pupils and students.

Key words:

spiritual and moral upbringing; the figure the woman; religion; learning youth; Christian ethics.

Постановка проблеми. Наша епоха, характерною ознакою якої є ламання старих стереотипів мислення, ідеологічних схем і становлення нових духовних підвалин суспільного розвитку, загострила проблему ідентифікації особистості й формування морально-духовних цінностей. Вчасність і актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю осмислити місце й роль жінки, пов'язані зі зміною соціально-економічних основ і кризовими ситуаціями в різних сферах життя суспільства, що останнім часом виникли в країні. Зростання аморальності, руйнація сімейних цінностей, підміна істинних моральних принципів – усе це висуває перед науковцями завдання – висвітлити роль жінки в сім'ї, релігії та суспільстві для позитивного формування молоді особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням духовно-морального виховання дітей і молоді на традиційних християнських цінностях присвячено праці В. Жуковського, Л. Кузьмінської, К. Нікітської та ін. Образ жінки в Новому Заповіті розглядали такі вчені, як А. Білик, Н. Недзельська, д-р Уэйн Грудем, Майкл А. Хейза, Лайама Джирона, Христаос Янараса та ін.

Формулювання цілей статті. Метою нашої статті є висвітлення ролі й місця жінки в сім'ї, релігії та суспільстві з погляду Нового Заповіту, з'ясування її значення у вихованні й соціалізації молоді з урахуванням нових сучасних тенденцій суспільного розвитку.

Мета передбачає виконання таких завдань: на прикладі жінок Нового Заповіту створити базу для виховання й соціалізації дітей і молоді,

вказавши орієнтири для ідентифікації особистості й формування морально-духовних цінностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема осмислення ролі жінки в сім'ї, релігії й суспільстві тривалий час залишалася білою плямою в релігієзнавчій науці. З одного боку, спадщина післярадянського періоду з позиції войовничого атеїзму розглядала ставлення до образу жінки з боку будь-якої релігії лише негативно. Релігія при цьому поставала як своєрідний засіб освячення соціального гноблення жінки й нерівності. Але це не так, адже релігійні концепції зорієнтовані насамперед не на приниження жінки, а на подолання тих спокус суспільства, які руйнують її суспільне призначення, зокрема в сім'ї. З іншого боку, феміністському руху вдалося настільки вплинути на багатьох жінок, що вони відмовилися від даних Богом ролей матері й жінки. На жаль, цей рух отримав свій розвиток навіть у Церкві, сіючи хаос і плутанину в питанні про роль жінок як у служінні, так і в сім'ї. Але в Писанні можна знайти чіткий опис Божого задуму для жінки, який допоможе сформулювати морально-духовні цінності у процесі становлення молоді особистості.

Найперше, що ми маємо зробити, – це проаналізувати образи жінок у період життя перших християн і особисте ставлення Спасителя до жінок. На тлі грецької, римської та юдейської культур, у яких жінки розглядалися практично на рівні майна, Ісус виявляв любов і шану до жінок. Незважаючи на те, що юдейські рабини не вчили жінок, і в юдейському Талмуді сказано, що краще спалити Тору, ніж

пояснювати її жінці [4], Ісус ніколи не мав на думці, що жінки за своєю природою не можуть розуміти духовних або богословських істин. Він не тільки дозволяв жінкам слухати Його, а й наводив приклади й образи, які були їм знайомі (Мт. 13:33; Мт. 22:1-2; Лк. 15:8-10). Ісус, прийшовши на землю, продемонстрував «кращий шлях» – шлях любові. Він дозволив жінкам супроводжувати Себе й Своїх учнів під час подорожей: «І сталося, що Він після того проходив містами та селами, проповідуючи та звіщаючи Добру Новину про Боже Царство. Із ним Дванадцять були, та дехто з жінок, що були оздоровлені від злих духів і хвороб: Марія, Магдалиною звана, що з неї сім демонів вийшло, і Іванна, дружина Худзи, урядника Іродового, і Сусанна, і інших багато, що маєтком своїм їм служили» (Лк. 8:1-3). Він розмовляв зі самарянкою біля криниці Якова, унаслідок чого вона покаялася й звернула зі свого грішного шляху (Ів. 4). Ісус не прогнав Марію (сестру Марти), яка присіла біля Його ніг разом з іншими учнями, щоб послухати Його вчення. Навпаки, Він порадив Марті зробити те саме: «Була ж у неї сестра, що звалась Марія; вона сіла в ногах у Ісуса та й слухала слова Його. А Марта великою послугою клопоталась, а спинившись, сказала: Господи, чи байдуже Тобі, що на мене саму полишила служити сестра моя? Скажи ж їй, щоб мені допомогла. Господь же промовив у відповідь їй: Марто, турбуєшся й журишся ти про багато чого, а потрібно одне. Марія ж обрала найкращу частку, яка не відбереться від неї...» (Лк. 10:38-42). Біля колодязя Ісус зустрівся з жінкою-самарянкою, якій відкрив, що Він очікуваний Месія, і обговорював з нею такі питання, як вічне життя й справжнє поклоніння (Ів. 4). Він також навчав Марію, і після докору Марти вказав на перевагу навчання духовних істин над такими «жіночими» обов'язками, як готування частування для гостей у своєму домі (Лк. 10:38). Хоча чоловіки за часів Ісуса, побоюючись фізичного контакту з жінками, зазвичай навіть не дозволяли їм порухувати решту в себе в долоні, Ісус заради зцілення доторкався до жінок і дозволяв їм доторкатися до Себе (Лк. 13:10; Мк. 5:25). Ісус навіть дозволив невеликій групі жінок подорожувати разом з Ним і Його учнями (Лк. 8:1-3) [1], що в ті часи було нечувано. Після Свого воскресіння Ісус насамперед з'явився Марії Магдалині й послав сповістити учням про Його воскресіння (Ів. 20:1-18), і це незважаючи на те, що жінкам не дозволялося бути свідками в юдейському суді, оскільки їх уважали неправдивими [4]. Своїм ставленням до жінок Ісус підвищив їхнє суспільне становище й виявив до них співчуття й повагу, яких вони раніше не знали. Це

вказувало на їхню рівність з чоловіками. Водночас Ісус не звеличував жінок настільки, щоб вони могли керувати чоловіками.

Для того, щоб зрозуміти призначення людини, а в нашому прикладі – жінки, потрібно звернутися до першоджерела, де йдеться про створення людини. Дуже наочно продемонстрував створення й розподіл статей Христос Янарас, наголосивши на тому, що в тексті Біблії, де розповідається про створення людини, істина про відображений у ній образ Божий доповнюється описом відмінності статей, поділу людської істоти на чоловіче й жіноче: «І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх» (Бут. 1:27). Церковна екзегеза бачила в цій фразі вияв зв'язку між образом Божим у людині й любовним потягом, у силу якого люди реалізують своє життя в єднанні з протилежною статтю. Цей потяг також є конститутивним елементом життя, модусом життя, що дає змогу людині створювати нові особистісні іпостасі, плодитися й розмножуватися, і наповнювати землю (Бут. 1:28). Однак є й інший опис створення людини, що міститься в другому розділі книги Буття (Бут. 2:4-25). Філологи вважають його більш давнім. Згідно з цим текстом, створення людини не супроводжувалося з самого початку поділом на дві протилежні статі. Спочатку Бог творить чоловіка, який отримує відповідно ім'я чоловічого роду – Адам. Однак це ім'я вказує лише на тварну природу людини («зроблений з землі»), зовсім не маючи на увазі її стать. Саме в цю цілісну першолудину вдихнув Бог дихання життя й зробив її «душею живою». Наступний поділ статі звершується Богом з єдиною метою – задовольнити людську потребу в спілкуванні: «Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього» (Бут. 2:18). Після цього Бог виконує свій намір за допомогою особливого творчого акту – свого роду другого творіння: «І вчинив Господь Бог, що на Адама спав міцний сон, і заснув він. І Він узяв одне з ребер його, і тілом закрив його місце. І перетворив Господь Бог те ребро, що взяв з Адама, на жінку, і привів її до Адама» (Бут. 2:21-22). У цьому тексті, з усвідомленням людиною реальності статі, є одночасно й перший досвід самосвідомості – перед обличчям істоти, створеної з його ребра. Адам дає самому собі ім'я у співвіднесенні з існуванням подруги. Відтепер він не просто Адам, але ish (чоловік), тоді як та, що «взята від чоловіка», отримує назву ishsha (дружина) (Бут. 2:23). Адам не назвав жінку власним ім'ям, але назвав її «дружина», що відповідає цілому роду. Річ у тім, що значення слова «ребро» в давньоєврейській мові мало набагато більше значень, ніж в українській: це і «частина»,

і «грань», і навіть «кістка, яка зберігає й захищає життя». Св. Іоан Золотоустий у «Бесідах на книгу Буття» вказує на те, що саме це місце найближче до людського серця. Сам Бог приводить жінку до чоловіка, сам Бог готує перший шлюб в історії людства, що відроджує в цій зустрічі свою повноту й свою досконалість. Обидва вони разом повинні заглиблюватися в Божественний сенс свого існування, славити Того, Який з нічого зробив життя, і в Ньому любити один одного [5]. Відповідно до критеріїв церковного тлумачення, ми повинні бачити в образі цілісної першої людини вираз нероздільної єдності її природи. Однак природної подоби «кість від костей моїх, і тіло від тіла мого» (Бут. 2:23) недостатньо для забезпечення такої єдності, у якій людина постала би як образ Триєдиного Бога. Тринітарна модель життя – це аж ніяк не єдність на рівні ества, але поєднання в любові вільних і відмінних один від одного постатей. Отже, відмінність статей зумовлена необхідністю висловити в рамках тварної природи спосіб життя нетварного. Звернувшись до дружини, Адам передрікає: «Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї, і стануть вони одним тілом» (Бут. 2:24). Спілкування чоловіка й жінки з самого початку має бути актом волі, що здійснюється в єдності ества. Природний зв'язок з батьками розривається, щоб дати місце новим стосункам. Це знаменує собою вільний вибір і добровільну відданість чоловіка й жінки один одному, що веде не просто до спільного життя, дружби, моральної й духовної близькості, а й до злиття в плоті, тобто єдності життя, буквально – співіснування. Згідно з таким образом у рамках тварної природи реалізується тринітарна модель життя [7].

Також важливо звернути увагу на те, що говорили Апостоли. У посланнях принцип рівності статей і підпорядкування жінок чоловікам є однаковими. Послання до Галатів: «Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, бо всі ви один у Христі Ісусі!» (Гл. 3:28) вказує на рівність, адже спосіб порятунку однаковий як для чоловіків, так і для жінок, вони рівноправні члени Тіла Христового. Однак це не усуває всіх відмінностей в обов'язках між чоловіками та їхніми дружинами, оскільки цей текст не охоплює всіх аспектів Божого задуму про чоловіка й жінку. Крім того, є багато інших текстів Писання, що вказують на відмінність Божих вимог до чоловіків і жінок щодо сім'ї та Церкви. Хоча християнський шлюб передбачає взаємну любов і підпорядкування між подружжям (Еф. 5:21), чотири новозавітні тексти (1 Петр. 3:1; Еф. 5:22; Кол. 3:18; Тит. 2:5) покладають на дружин обов'язок підкорятися своїм чоловікам. Таке добровільне підпорядкування одного іншому, що

є рівним йому, є виявом любові до Бога й вираженням бажання слідувати Його задуму, відкритого в Його Слові. Під цим ніколи не розуміється приниження дружини чи яесь применшення її рівності чоловікові. Навпаки, на чоловіка покладено обов'язок жертвовно любити свою дружину, як Христос полюбив Церкву (Еф. 5:25), і бути керівником для двох рівних людей. Хоча чоловікам і батькам дана першорядна відповідальність у керівництві своїми дітьми (Еф. 6:4; Кол. 3:21; 1 Тим. 3:4-5), дружини й матері також покликані бути «господарні» (Тит. 2:5), тобто управляти домашнім господарством. Будинок і діти повинні бути їхнім головним пріоритетом, на відміну від сучасних уявлень, які підвищують роль кар'єри й підтримують повну зайнятість жінки на роботі, поза домом. Важливо підкреслити, що в Церкві Господній, починаючи з моменту її створення, жінки відігравали життєво важливу роль (Дії 1:12-14; Дії 9:36-42; Дії 16:13-15; Дії 17:1-4; Дії 18:1-2; Дії 18:24-28; Рим. 16; 1 Кор. 16:19; 2 Тим. 1:5), але не як її керівники. З історії та книг Нового Заповіту ми бачимо, що всі Апостоли були чоловіками; основне місіонерське служіння здійснювали чоловіки; написання книг Нового Заповіту було справою винятково чоловіків; і керівництво помісними церквами було довірено чоловікам. Хоча апостол Павло дуже поважав жінок і трудився спільно з ними заради поширення Євангелія (Рим. 16; Фил. 4:3), він не ставив жінок на служіння пастора або пресвітера [5]. І в цьому ми також бачимо велику любов і піклування Бога про жінку, адже Він, ураховуючи жіночу чутливість та емоційність, не покладає на неї відповідальності за сім'ю і Церкву. З послань апостола Павла ми дізнаємося, наскільки все ж таки жінки залучені до роботи для Господа. Коли в 1 Кор. 9:5 він говорить про те, що можна брати в супутниці «сестру» в Господі в дружину, то не слід це обмежувати тільки особистою турботою апостола. Можна також припустити й допомогу жінки в поширенні Євангелія. Жінка мала більш простий доступ до приміщень для жінок, ніж чоловік. Можливо, деякі апостоли брали з собою своїх дружин, щоб проповідувати Євангеліє також у цих приміщеннях для жінок. У висновку Послання до Римлян згадуються імена багатьох активних жінок. Павло згадує Фіву, називаючи її «нашою сестрою» і «служницею церкви Кенхреях» (Рим. 16:1), Прискіллу, співробітницю у Христі (Рим. 16:3). Про Марію говориться, що вона «напрацювалася багато для вас» (Рим. 16:6). Апостол вживає таке грецьке слово, яке в Новому Заповіті має особливе ставлення до місіонерської і церковної діяльності. Марія, отже, була активною в роботі для Господа на благо розвитку Його Церкви. Те саме говориться про Трифену

й Трифосу, і про Персиду (Рим. 16:12). Мати Руфа була також матір'ю для самого апостола (Рим. 16:13). У посланні до Филип'ян згадуються Еводія й Синтихія, які разом з Павлом стояли в боротьбі за Євангеліє (Флп. 4:2-3). На дієслово «боротися» можна натрапити ще раніше в цьому посланні, де воно вживається щодо противників Євангелія. Можна припустити, що Еводія й Синтихія підтримували апостола в його проповіді Христа, добродійства, не уникали навіть страждань. В апостольські часи в громад ще не було церковних приміщень. Деякі «сестри» допомагали громаді, приймаючи інших у себе вдома, як наприклад, мати Івана Марка (Дії 12:12). У пастирських посланнях ми натрапляємо на свідчення того, що жінки були активними в дияконському служінні. Прикладом такої поведінки є ті «жінки», яких апостол Павло згадує в 1 Тим. 3:11 поряд з дияконами, а також «справжні вдови», для яких апостол викладає більш детальні правила в 1 Тим. 5. Якщо узагальнити всі відомості, знайдені нами в Новому Заповіті, можна дійти висновку, що жінки підкреслено називалися «сестрами» й «ученицями», а значить, вони були рівними з чоловіками в колі віруючих. Немає й мови про будь-яке нехтування ними, адже жінки

відігравали активну роль у Церкві. Вони навіть були залучені до проповідування Євангелія у світі!

І незважаючи на те, що юдеї виділяли жінкам спеціальні місця для поклоніння в храмах і синагогах, новозавітна Церква не ділила вірян за їхньою статтю. Вони вихваляли Господа разом (Дії 1:14).

Висновки. Отже, проаналізувавши тексти Нового Заповіту, ми переконаємося, що чоловік і жінка рівні перед Богом, обидва є образом Бога. Водночас, не принижуючи нікого з них перед іншим, Бог закликає і чоловіків, і жінок відповідати своєму призначенню. Виконуючи дану Богом роль, розкрити в Новому Заповіті, жінки здатні реалізувати весь свій потенціал, стати впевненими й щасливими. Висновки, яких ми дійшли, є основою для виховання й соціалізації дітей і молоді. Ураховуючи нові сучасні тенденції суспільного розвитку, учнівська молодь повинна мати базу для ідентифікації особистості й формування морально-духовних цінностей. Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є вивчення впливу християнських цінностей на духовно-моральне виховання молодого покоління в загальноосвітніх закладах.

Список використаних джерел

1. Біблія. Переклад проф. Івана Огієнка. Видавець: Українське Біблійне Товариство, 2010. – 1376 с.
2. Библийские основания для мужчин и женщин / под ред. Уэйна Грудема; Мг. перевод. – Издательство : Grace, 2011. – 398 с. – Серия: Основы семейной жизни.
3. МакАртур Джон. Різні за задумом / Джон МакАртур; пер. з англ. Я. Єрима, Є. Кривулько. – Олександрія : Єзра, 2009. – 196 с.
4. Св. Иоанн Златоуст. Собрание творений в 12-ти томах. – СПб., 1898. – Т. 1. – Кн. 2. – С. 403.
5. Современное католическое богословие: хрестоматия / сост. Майкл Хейз и Лайам Джирон; перевод: Багрецов С., Дубинина А., Корнеев О., Серебряков М., Суханова М. – М.: Библийско-богословский институт св. апостола Андрея, 2007. – 685 с. – Серия: «Современное богословие».
6. Эвен-Израэль (Штейнзальц) А. Трактат Таанит / А. Эвен-Израэль (Штейнзальц); перевод и ред. М. Кравцова. – Российский научный центр «Курчатовский институт», 1998. – 337 с. – (Вавилонский талмуд).
7. Яннарас Х. Вера Церкви. Введение в православное богословие / Христос Яннарас. – М.: Центр по изучению религий, 1992. – 232 с.

Рецензент: Сегеда Н.А. – д.пед.н., професор

Відомості про автора:

Гудима Інна Олександрівна
inna.gudyma@mail.ru

Християнська місія милосердя «Пілігрим» (м. Вінниця)
пров. Піонерський, буд. 15, м. Вінниця, 21012, Україна

doi: <http://dx.doi.org/10.7905/nvmdpu.v0i17.1622>

Матеріал надійшов до редакції 27. 11. 2016р.
Прийнято до друку 13. 12. 2016 р.

References

1. *The Bible* (2010). Tran. by Ivan Ohienko. Ukrainian Biblical Society. [in Ukrainian]
2. Grudem, W. (2011). *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*. Publishing Grace. [in Russian]
3. McArthur, J. (2009). *Different by Purpose*. Tran. from English by Ya. Yerim, Ye. Kryvul'ko. Oleksandria : Yezdra. [in Ukrainian]
4. *St. John Chrysostom* (1898). *Collection of works in 12 vol.* SPb, Vol. 1. Book 2. [in Russian]
5. Haithe, M., Giron, L. (2007). *Modern Catholic Theology*. Tran. by Bagretsov, S., Dubinina, A. Moscow : St. Apostle Andrew Biblical-Theological Institute. [in Russian]
6. Even Yisrael (Steinsaltz), A. (1998). *Treatise Taanit*. Tran. and ed. by M. Kravtsov. Russian Scientific Centre "Kurchatovskii institut". [in Russian]
7. Yannaras, Ch. (1992). *Faith of Church. Introduction into Orthodox Theology*. Moscow : Centre for Religion Studies. [in Russian]

Information about the authors:

Hudyma Inna Oleksandrivna
inna.gudyma@mail.ru

Christian Charity Mission "Piligrim" (Vinnytsia)
15 Pionerskii Pereulok, Vinnytsia, 21012, Ukraine

doi: <http://dx.doi.org/10.7905/nvmdpu.v0i17.1622>

Received at the editorial office 27. 11. 2016.
Accepted for publishing 13. 12. 2016.